

створення умов для стабільного та гармонійного функціонування сімейного інституту. Воно спрямоване на захист прав та інтересів подружжя, забезпечення їхнього матеріального та соціального благополуччя, а також на підтримку сімейних цінностей та традицій. Дотримання законодавства у цій сфері сприяє підтримці стабільності та розвитку сімейних відносин, що є важливим для побудови сильного та щасливого суспільства.

Література

1. Закон України «Про сім'ю» від 10.12.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2006-07>.
2. Конституція України: від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР: станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання матеріальної допомоги сім'ям з дітьми» від 19.10.2011 № 1126. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/11-2023-%D0%BF>.
4. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку визначення розмірів аліментів на дітей» від 24.08.2011 № 929. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1203-2002-%D0%BF>.
5. Сімейний кодекс України: від 10.01.2002 р. № 2947-III: станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2947-14>.
6. Цивільний кодекс України: від 1 січ. 2004 р. № 435-IV: станом на 27.04.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

УДК 347.151(043.2)

Кушнір Я.Р., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Троцюк Н.В., к.ю.н., доцент

ПРАВОВІ ПИТАННЯ ПОСМЕРТНОГО ДОНОРСТВА В УКРАЇНІ

Сучасна медицина надає можливість врятувати життя навіть після смерті через трансплантацію органів. Це означає, що після смерті людини її здорові органи можуть бути використані для дарування нового життя іншим людям, які потребують трансплантації. Використання органів померлих осіб для порятунку життя інших людей стало стандартною практикою в усьому цивілізованому світі, яка застосовується у випадках, коли інші методи лікування не можуть забезпечити ефективне відновлення здоров'я пацієнтів.

Конституція України, а саме стаття 3 визначає, що людина, її життя і здоров'я визнаються найвищою соціальною цінністю [1]. Обов'язок

держави – захищати життя та здоров'я людини, а трансплантологія є одним із важелів забезпечення даних прав.

Слід зазначити, що трансплантація органів – один з передових напрямків розвитку української медицини. Відомо, що перша успішна проведена трансплантація нирки була здійснена у США ще в 1950 році, після чого кількість та якість трансплантацій багатьох органів почала невпинно зростати у всьому світі. Що ж стосується українців, то для нас тема трансплантації тривалий час здавалася фантастичною. Її можливо було здійснити лише за кордоном і за велику суму грошей. Проте, завдяки кропіткій праці команди лікарів та працівників Міністерства охорони здоров'я України, віднедавна така можливість з'явилася і в нашій державі [2, с. 7].

В Україні зародження трансплантології можна датувати 1912 р., коли В.П. Філатов вперше виконав трансплантологію роговиці. В 1993 р. в Україні була проведена перша трансплантація нирки в клініці, а вже у 1994 р. у Запорізькому центрі трансплантології професор О.С. Ніколенко виконав першу в Україні трансплантацію печінки від донора-трупа. Президія Національної академії медичних наук України в березні 2000 р. прийняла рішення створити відділ трансплантації нирки та гемодіаліза і у 2001 р. професори В.Ф. Саєнко і О.Г. Котенко вперше в стінах інституту провели трансплантацію частини печінки, а професор Б.М. Тодуров в тому ж році виконав операцію з пересадки серця [3, с. 139].

На сьогодні найпоширенішим та безпечним видом трансплантації є пересадка органів та тканин від померлих людей. Цей вид трансплантації є ефективним способом допомогти пацієнтам, які потребують нових органів для продовження життя.

Правове регулювання посмертного донорства в Україні здійснюється Цивільним кодексом України (далі – ЦК України), а також Законом України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» від 17 травня 2018 р. Ч. 3 ст. 290 ЦК України передбачено, що фізична особа може дати письмову згоду на донорство її органів та інших анатомічних матеріалів на випадок своєї смерті або заборонити його [4]. Тобто, ще за життя людина має право самостійно визначити долю своїх органів після смерті.

Стаття 16 Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» визначає, що у разі якщо померла особа не висловила за життя своєї згоди або незгоди на посмертне донорство, згода на вилучення анатомічних матеріалів для трансплантації та/або виготовлення біоімплантатів з тіла такої особи запитується особисто у другого з подружжя або в одного з близьких родичів цієї особи (діти, батьки, рідні брати та сестри) [5]. Вважаємо, що в даній ситуації одним з найважчих етапів є отримання якомога швидше згоди родичів на проведення процедури вилучення трансплантатів потенційних донорів,

яких виявили придатними. Для досягнення цих цілей діяльність медиків має бути спрямована насамперед на поширення альтруїстичної ідеї донорства – ідеї про те, що потрібно діяти в інтересах інших, навіть якщо це вимагає жертвності для себе. Тобто, добровільне, некомерційне донорство органів є, за своєю суттю, благодійним і альтруїстичним актом. Одна людина вільно вирішує пожертвувати свої органи іншим після смерті, а мотив донора – принести користь іншим; вони не можуть отримати будь-який інший прибуток від пожертвування своїх органів [2, с. 8].

Тому вважаємо, що необхідно докладати всіх зусиль, щоб родичам донора (дійсному та потенційному) якомога точніше представити та пояснити всі аспекти (в тому числі юридичні) щодо трансплантації. Якщо ж рідні підписують згоду, інформація про донора подається до Єдиної державної інформаційної системи трансплантації органів та тканин (далі – ЄДІСТ). Вноситься заява (згода), акт констатації смерті мозку, група/резус крові донора, дані медичної картки, подальші результати досліджень. ЄДІСТ, після внесення інформації про донора, співставляє пари донор-реципієнт і створює список реципієнтів, яким буде виконана трансплантація [6].

З вище викладеного можна зробити висновок, що в законодавстві України не вистачає чіткого механізму для отримання згоди від потенційного донора. Вважаємо також, що необхідно внести зміни в Закон України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині», закріпивши норму, в якій були б передбачені заходи стимулювання донорства, наприклад, надання медичної допомоги за життя, додаткові відпустки, грошові виплати, лікування в санаторіях тощо.

Необхідно також постійно підвищувати обізнаність населення щодо методів трансплантації та переваг для подальшого повноцінного життя реципієнтів, адже це сприятиме свідомому вибору особи виступати донором за життя чи посмертно.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 38. Ст. 160.
2. Матолінець Н.В., Дубров С.О., Овечко М.Є., Самчук О.О. Посмертне донорство і трансплантація органів в Україні в час війни. *PAIN, ANAESTHESIA & INTENSIVE CARE*. 2023. № 1 (102). С. 7-11.
3. Баран П.Є. Історія пересадки важливих органів в Україні. *Трансплантологія*. 2002. Т. 3. № 1. С. 138-141.
4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 50. Ст. 394.
5. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України від 17.05.2018 № 2427-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018.

№ 28. ст. 232.

6. Про внесення зміни до Положення про врегулювання діяльності трансплант-координаторів: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 27.03.2022 № 532. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0373-22#Text>.

УДК 347.9(043.2)

Кушнір Я.Р., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Белуга Ю.М., старший викладач

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС ІНШИХ УЧАСНИКІВ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Суб'єктами цивільних процесуальних відносин, окрім осіб, які беруть участь у справі, є інші учасники цивільного процесу. Вказана категорія осіб, як і інші суб'єкти цивільних процесуальних відносин, відіграють важливу роль у відправленні правосуддя в цивільних справах та забезпеченні виконання завдань цивільного судочинства.

Аналізуючи норми законодавства, можна прийти до наступного розподілення суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин: як основний суб'єкт - суд, особи, що беруть участь у справі та інші учасники цивільного процесу.

При цьому, слід погодитись з Є.О. Харитоновим, що особи, які беруть участь у справі, – це суб'єкти, які мають заінтересованість в предметі процесу, а інші учасники цивільного процесу – це суб'єкти, які надають суду та особам, які беруть участь у справі, організаційну, інформаційну та іншу допомогу [1].

У статті 65 Цивільного процесуального кодексу України визначено перелік осіб, які вважаються іншими учасниками цивільного процесу – це помічник судді, секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, експерт з питань права, перекладач, спеціаліст [2].

Основна мета участі цих осіб у судовому розгляді цивільної справи полягає у тому, щоб сприяти організації та проведенню судового процесу. Вони допомагають забезпечити, щоб судовий процес пройшов ефективно та справедливо, а також дозволяють всебічно та повністю виявити всі обставини справи. Крім того, ці особи допомагають учасникам справи в реалізації їхніх прав та обов'язків під час судового процесу.

Також багато науковців наголошують на невичерпності цього переліку. Наприклад, В. Кравчук та О. Угриновська, коментуючи відповідні норми ЦПК України, вказують, що до складу інших учасників процесу треба також віднести і таких суб'єктів як педагоги та лікарі [3,